

משנה לפסח

מסכת פסחים פרק עשירי ערבי פסחים

א ערבי פסחים סמוך למנחה, לא יאכל אדם עד שתחשך. ואפלו עני שבשרא לא יאכל עד שישב. ולא יפחתו לו מארבעה כוסות של יין, ואפלו מן התמחוי:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה

ערבי פסחים סמוך למנחה. קודם למנחה מעט כמו חצי שעה. בתחלת שעה עשירית. שתמיד של בין הערבים קרב בתשע ומחצה והוא זמן המנחה, וקודם למנחה חצי שעה הוי בתחלת שעה עשירית: **לא יאכל אדם.** כדי שיאכל מצה לתאבון משום הדור מצוה. ולחם פשיטא דלא יכול לאכול, שחמץ אסור מעש שעוה ולמעלה. ולא נצרכה אלא לשאר מיני אוכל שלא ימלא כריסו מהן: **עד שישב.** במטה ועל השלחן כדרך בני חורין: **ולא יפחתו לו.** גבאי צדקה המפרנסים את העניים: **ואפילו הוא מתפרנס מן התמחוי.** מדובר בעניי שבעניים שלמדנו במסכת פאה מי שיש לו מזון שתי סעודות לא יטול מן התמחוי: **מד' כוסות.** כנגד ד' לשונות של גאולה שיש בפרשת וארא. והוצאתי, והצלתי, וגאלתי, ולקחתי:

ב מזגו לו כוס ראשון, בית שמאי אומרים, מברך על היום, ואחר כך מברך על היין. ובית הלל אומרים, מברך על היין, ואחר כך מברך על היום:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה

מברך על היום. בתחלה קידוש היום ואח"כ בפה"ג. שתחלה קידש היום ואח"כ בא היין, וכשם שקדם לכניסה כך קודם לברכה: **מברך על היין.** תחלה. וכן אם מקדש על הפת. שהיין או הפת גורמים לקדוש היום, שאם אין לו יין או פת לא יקדש:

משנה לפסח

ערבי פסחים

פרק עשירי

מסכת פסחים

ג הביאו לפניו, מטביל בחזרת, עד שמגיע לפרפרת הפת. הביאו לפניו מצה וחזרת
וחרסת ושני תבשילין, אף על פי שאין חרסת מצה. רבי אליעזר ברבי צדוק אומר,
מצה. ובמקדש היו מביאים לפניו גופו של פסח:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה

הביאו לפניו. הירקות. כדי שיכיר תינוק וישאל, לפי שאין דרך להביא ירקות קודם סעודה:
מטביל בחזרת. לא דווקא חזרת, שמיבול ראשון זה הוא בשאר ירקות, אלא אם אין לו שאר ירקות
מטביל בחזרת במקום שאר ירקות. ולשון מטביל פירושו אוכל. ולפי שכל אכילתם ע"י מיבול היחה,
קורא לאכילה מיבול. ומיהו מיבול זה לא בחרוסת הוא, שהרי למדנו בהמשך הביאו לפניו מצה
וחזרת וחרוסת. מכלל שעדיין לא הובאו:
עד שמגיע לפרפר את הפת. לאכילת מצה. ומלמדת שאין אכילה אחרת מפסקת בין אכילת
ירקות לאכילת מצה. שקודם שיגיע לאותו חזרת של מצה שמברך עליו על אכילת מרור אוכל
מצה תחלה, כמו שכתוב [במדבר ט] על מצות ומרורים, מצות בראשונה ואח"כ מרורים:
וחרוסת. שעושים מתאנים ולוזים בטנים ושקדים וכמה מיני פירות, ושמים בה תפוחים ודכין הכל
במדוכה ומערבים בחומץ ונותנים עליה תבלין קנה וקנמון כעין פתילות דקות ארוכות זכר לקש
וצריך שתהיה עבה זכר לטיט:
שאיין חרוסת מצה. אלא לרפואה לבטל שרף החזרת, שרע וקשה לגוף כארס:
ר"א ברבי צדוק אומר מצה. זכר לתפוח שהיו יולדות שם בניהם בלא עצב, וזכר לטיט:

משנה לפסח

ערבי פסחים

פרק עשירי

מסכת פסחים

ד מִזְגוּ לוֹ כּוֹס שְׁנֵי, וְכֹאן הֵבֵן שׁוֹאֵל אָבִיו. וְאִם אֵין דַּעַת בְּבֵן, אָבִיו מְלַמְדוֹ, מֵה נִשְׁתַּנָּה הַלְּיָלָה הַזֶּה מִכָּל הַלְּיָלוֹת, שֶׁבְּכָל הַלְּיָלוֹת אָנוּ אוֹכְלִין חֲמֵץ וּמִצָּה, הַלְּיָלָה הַזֶּה כִּלּוֹ מִצָּה. שֶׁבְּכָל הַלְּיָלוֹת אָנוּ אוֹכְלִין שְׂאֵר יִרְקוֹת, הַלְּיָלָה הַזֶּה מְרוֹר. שֶׁבְּכָל הַלְּיָלוֹת אָנוּ אוֹכְלִין בֶּשָׂר צָלִי, שְׁלֹק, וּמִבְשָׁל, הַלְּיָלָה הַזֶּה כִּלּוֹ צָלִי. שֶׁבְּכָל הַלְּיָלוֹת אָנוּ מְטַבֵּילִין פֶּעַם אַחַת, הַלְּיָלָה הַזֶּה שְׁתֵּי פֶעַמִּים. וּלְפִי דַעַתוֹ שֶׁל בֵּן, אָבִיו מְלַמְדוֹ. מִתְחִיל בְּגִנוֹת וּמְסִיִּם בְּשַׁבַּח, וְדוֹרֵשׁ מֵאַרְמֵי אוֹבֵד אָבִי, עַד שֶׁיִּגְמֹר כָּל הַפְּרָשָׁה כְּלָה:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה

וכאן הבן שואל. בכל הספרים אין כתוב וכאן, אלא וכן. כמו כן בנות צלפחד דוברות [במדבר כז].

כלומר ודין הוא שבמזיגת כוס שני יהיה הבן שואל מה נשתנה:

הלילה הזה כולו צלי. בזמן שבית המקדש קיים היה הבן שואל כך:

מתחיל בגנות. מתחלה עובדי ע"ז היו אבותינו ועבדים היינו:

ומסיים בשבח. שקרבנו המקום לעבודתו וגאל את אבותינו ממצרים:

ה רָבֵן גַּמְלִיאֵל הָיָה אוֹמֵר, כָּל שֶׁלֹּא אָמַר שְׁלֹשָׁה דְּבָרִים אֱלוֹי בְּפִסְחָא, לֹא יֵצֵא יָדֵי חוֹבְתוֹ, וְאֱלוֹ הוּן, פִּסְחָא, מִצָּה, וּמְרוֹר. פִּסְחָא, עַל שׁוֹם שֶׁפִּסְחָא הַמְּקוֹם עַל בְּתֵי אַבּוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם. מִצָּה, עַל שׁוֹם שֶׁנִּגְאַלּוּ אַבּוֹתֵינוּ מִמִּצְרַיִם. מְרוֹר, עַל שׁוֹם שֶׁמְרָרוּ הַמִּצְרַיִם אֶת חַיֵּי אַבּוֹתֵינוּ בְּמִצְרַיִם. בְּכָל דּוֹר וְדוֹר חַיֵּב אָדָם לְרִאֲוֹת אֶת עֲצֻמוֹ כְּאֱלוֹ הוּא יֵצֵא מִמִּצְרַיִם, שֶׁנֶּאֱמַר (שמות יג), וְהִגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר, בַּעֲבוּר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרַיִם. לְפִיכֵן אֲנִיחֵנו חַיֵּבִין לְהוֹדוֹת, לְהַלֵּל, לְשַׁבַּח, לְפָאֵר, לְרוֹמֵם, לְהַדָּר, לְבָרֵךְ, לְעַלֵּה, וּלְקַלֵּס, לְמִי שֶׁעָשָׂה לְאַבּוֹתֵינוּ וְלָנוּ אֶת כָּל הַנְּסִיִּם הָאֵלֹהִי, הוֹצִיאָנוּ מֵעַבְדוֹת לְחֵרוֹת, מִיָּגוֹן לְשִׁמְחָה, וּמֵאֶבֶל לְיוֹם טוֹב, וּמֵאֶפְלָה לְאוֹר גְּדוֹל, וּמִשְׁעַבּוֹד לְגֵאֻלָּה. וְנֹאמַר לְפָנָיו, הַלְלוּיָהּ:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה

כל שלא אמר ג' דברים אלו. שלא פירש טעמן של שלשה דברים הללו:

משנה לפסח

מסכת פסחים פרק עשירי ערבי פסחים

ו עד היכן הוא אומר, בית שמאי אומרים, עד אם הבנים שמחה. ובית הלל אומרים, עד חלמיש למעינו מים. וחזתם בגאולה. רבי טרפון אומר, אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים, ולא הנה חזתם. רבי עקיבא אומר, כן ה' אלהינו ואלהי אבותינו יגיענו למועדים ולרגלים אחרים הבאים לקראתנו לשלום, שמחים בבנין עירך וששים בעבודתך, ונאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים כו', עד ברוך אתה ה', גאל ישראל:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה

וחזתם בגאולה. כלומר מסיים את ההגדה בברכת גאולה. ולא פירש תנא קמא לדבריו כיצד מברכים אותה, ובאו ר' טרפון ור' עקיבא לפרוש דבריו, ר' טרפון אומר פותח בה בברוך ואינו חותם בברוך, מכיון שדומה לברכת הפירות וברכות המצות שכולה הודאה אחת. ולר"ע חותמים בה בברוך, לפי שמוסיף בה דברי רצוי ובקשה כן יגיענו וכו'. והלכה כר"ע:

ז מזוגו לו כוס שלישי, מברך על מזונו. רביעי, גומר עליו את ההלל, ואומר עליו ברכת השיר. בין הפוסות הללו, אם רוצה לשנות, ישנה. בין שלישי לרביעי, לא ישנה:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה

ברכת השיר. יש אומרים נשמת כל חי. ויש אומרים יהללך ה' כל מעשיך. ונהגו לאמר שניהם. **בין שלישי לרביעי לא ישנה.** שלא ישתכר ושוב לא יוכל לגמור את ההלל. ואם תאמר כבר משוכר הוא שהרי שתה כל רצונו בתוך הסעודה, יין שבתוך המזון אינו משכר, ושלאחר המזון משכר:

משנה לפסח

מסכת פסחים פרק עשירי ערבי פסחים

ח אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן. ישנו מקצתו, לאכלו. בלן, לא לאכלו. רבי יוסי אומר, נתנמנמו, לאכלו. נרדמו, לא לאכלו:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה

מפטירין. אני שמעתי לשון יפטירו בעפה [תהלים כב]. כלומר פותחים ואומרים, ורבותי פירשו לשון הנפטר מחבירו, כשנפטרים מן הסעודה אין מסיימים אותה באפיקומן, באפיקו מנייכו, כלומר תוציאו כליכם מכאן ונלך ונאכל במקום אחר, לא פת ולא שום דבר, גזירה שמא יבא לאכול מן הפסח בשני מקומות. אבל לאכול דברים אחרים במקומו הראשון שרי, ובלבד שלא יעקר מחבורה זו לאכלם עם חבורה אחרת. ויש בגמרא מי שפירש אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן, אפיקו מיני מתיקה. שלאחר שאכלו את הפסח אין נפטרים מן הסעודה באכילת מיני מתיקה ופירות שרגילים לאכול לקנוח סעודה ואפילו במקומו, שלא יאבד טעם הפסח מפיו. וכן עיקר. וכשם שאין מפטירין אחר הפסח

אפיקומן כך אין מפטירין אחר מצה אפיקומן, שצריך שיאכל כזית מצה באחרונה בזמן שאין פסת, ואחר אותה מצה אין נפטירין ממנה באכילת דבר אחר:

ישנו כולם לא יאכלו. אם התחילו לאכול פסחיהן וישנו כולן, שוב לא יאכלו, שנראה כאוכל בשני מקומות, שמאחר שישנו הסיחו דעתם מלאכול עוד, ונחשב כאכילת שתי מקומות. וחומרה בעלמא הוא. והוא הדין נמי למצה בזמן הזה:

רבי יוסי אומר נתנמנמו יאכלו. על תחילת המשנה מפרש, שאמר התנא הראשון ישנו מקצתן יאכלו, ובא רבי יוסי לאמר שזה רק אם נתנמנמו שלא נשקעו בשניה, אבל אם נרדמו מקצתן לא יאכלו אלו הנרדמים לכשיעורו משנתם. והלכה כר"י:

ט הפסח אחר חצות, מטמא את הידים. הפגול והנותר, מטמאין את הידים. ברוך ברכת הפסח פטר את של זבת. ברוך את של זבת, לא פטר את של פסח, דברי רבי ישמעאל. רבי עקיבא אומר, לא זו פוטרת זו, ולא זו פוטרת זו:

הפסח אחר חצות מטמא את הידים. שהרי נותר הוא מחצות ואילך, ורבנן גזרו על הנותר שיטמא את הידים כדי שלא יתעצלו באכילתו. ומאיפה יודעים שפסח לאחר חצות הוא נותר? שכתוב בפסח [שמות יב] ואכלו את הבער בלילה הזה, וכתוב שם ועברתי בארץ מצרים בלילה הזה, מה שם עד חצות אף כאן עד חצות: **ברכת הפסח.** אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול הפסח. ברכת הזבת, אשר קדשנו במצותיו וצונו לאכול הזבת. וזבת האמור כאן הוא חגיגת יום ארבעה עשר. והלכה כר"ע:

משנה לפסח

מסכת פסחים פרק ראשון אור לארבעה עשר

א אור לארבעה עשר, בודקין את החמץ לאור הנר. כל מקום שאין מכניסין בו חמץ אין צריך בדיקה. ולמה אמרו שתי שורות במרתף, מקום שמכניסין בו חמץ. בית שמאי אומרים, שתי שורות על פני כל המרתף. ובית הלל אומרים, שתי שורות החיצונות שהן העליונות:

רבינו עובדיה מברטנורה

אור לארבעה עשר. ליל שלמחרתו יהיה י"ד. וקורא התנא ללילה אור כדרך שקורים לעיוור סגי נהור, ובלשון יפה דיברה המשנה.

בודקין את החמץ. יש מפרשים סיבת הבדיקה כדי שלא יעבור על כל יראה וכל ימצא אם יהיה חמץ בביתו בפסח. ואע"פ שבבטול לבד מספיק, חוששים אולי ימצא חתיכה יפה של חמץ ויתחרט על ביטולו ויחשוב עליה לאכלה ויעבור עליו על כל יראה וכל ימצא, לפיכך בודקים את החמץ כדי לבערו מן העולם. ויש אומרים הסיבה שבדקים, גזירה אולי ימצא חמץ בביתו בפסח ויאכלנו, כיון שאין רגיל להיות בדל ממנו כל שאר ימות השנה:

לאור הנר. בגמרא לומדים שבדיקת חמץ צריכה שתהא לאור הנר, מזה שכחוב (שמות יב) שאור לא ימצא, וכתיב שם (בראשית מד) וימצא הגביע, מה מציאה האמורה שם ע"י חפוש, שנאמר ויחפש וכו' וימצא, אף מציאה האמורה כאן על ידי חיפוש, וחפוש הוא בנר כמו שכחוב (משלי כ) נר ה' נשמת אדם חופש כל חדרי בטן. ותקנו הבדיקה בלילה מפני שבלילה כל העם מצויין בבתיהם, ואור הנר יפה לבדיקה בלילה יותר מביום שגור ביום אינו מועיל כלום. אולם אם לא בדק ליל י"ד ובודק בי"ד שחרית צריך שיבדוק גם לאור הנר:

ולמה אמרו. במשנה להלן:

שתי שורות. של חביות הסדורות זו ע"ג זו במרתף של יין צריך לבדוק ביניהן, אחר שאמרנו כל מקום שאין מכניסים בו חמץ אינו צריך לבדוק, למה הצריכו לבדוק? ומשיב, לא אמרו אלא במרתף שמכניסים בו חמץ, כמו מרתף שמסתפק ממנו יין לשלחנו ופעמים שהשמש עומד למזוג ופתו בידו וכשהיין כלה נכנס במרתף להביא יין:

שתי שורות על פני [כל] המרתף. דרך אוצרי יין לסדר חביותיהן שורות שורות עד שממלאים כל קרקעית המרתף וחוזרין ומניחים חבית על חבית, כשורות התחתונות כך שורות העליונות עד שמי הקורה. ושתי שורות שאמרו ב"ש הם שורה חיצונה מן הארץ עד שמי קורה, וחוזר ובודק החביות העליונות על פני ארכו ורחבו של מרתף, נמצאו שתי שורות כמין גא"ם יונית, שורה אחת בזקיפה ושורה אחת בשכיבה:

ב' שורות החיצונות. השורה העליונה הסמוכה לשמי קורה הרואה פני הפתח, ושלמטה ממנה. ואותן שלפנים אינו בודק כלל. ומן החיצונות אינו בודק אלא שתי העליונות בלבד:

משנה לפסח

מסכת פסחים פרק ראשון אור לארבעה עשר

ב אין חוששין שפא גררה חלדה מבית לבית וממקום למקום, דאם כן, מחצר לחצר ומעיר לעיר, אין לדבר סוף:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה

אין חוששין. כשבדק הבית בזוית זו ובא לבדוק זוית זו, אין חוששים אולי בתוך שבאתי לזו גררה חולדה למקום הבדוק וצריך אני לחזור ולבדוק, שאם באת לחשוש לכך הרי גם מחצר לחצר י"ל כן אני בדקתי קודם לחברי ולאחר בדיקתי הביאה חולדה חמץ מחצר חברי לחצרי ואין לדבר סוף:

ג רבי יהודה אומר, בודקין אור ארבעה עשר ובארבעה עשר שחרית ובשעת הבעור. וחכמים אומרים, לא בִּדְק אור ארבעה עשר, יבדוק בארבעה עשר. לא בִּדְק בארבעה עשר, יבדוק בתוך המועד. לא בִּדְק בתוך המועד, יבדוק לאחר המועד. ומה שמשייר, יניחנו בצנעא, כדי שלא יהא צריך בדיקה אחריו:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה

בודקים אור ארבעה עשר ובארבעה עשר שחרית. הכוונה באחד מג' פרקים הללו בלבד בודקים, ולאחר ג' פרקים הללו אם לא בדק שוב אינו בודק:
בתוך המועד. בשעה שעשית שהוא מועד הביעור:
לאחר המועד. עד שתחשך. ויש מפרשים בתוך המועד, בתוך הפסח. לאחר המועד, לאחר הפסח. כדי שלא יתערב לו חמץ שעבר עליו הפסח, שהוא אסור בהנאה, בחמץ של היתר שנעשה לאחר הפסח. ור' יהודה סבר לאחר הביעור, דהיינו לאחר זמן איסורו של חמץ, לא יבדוק כלל שחושש אולי יבא לאכול ממנו. ורבנן אומרים יבדוק לאחר זמן איסורו, ולא חוששים אולי יבא לאכול ממנו, כיון שכל עצמו מחזר עליו לשורפו. ואין הלכה כרבי יהודה:

משנה לפסח

מסכת פסחים פרק ראשון אור לארבעה עשר

ד רבי מאיר אומר, אוכלין כל חמש ושורפין בתחלת שש. ורבי יהודה אומר, אוכלין כל ארבע, ותולין כל חמש, ושורפין בתחלת שש:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה

ושורפין בתחלת שש. ואע"פ שכל שעה שישית מותר מן התורה, גזרו רבנן עליו אולי יטעו ויחשבו על השביעית שהיא שישית. אבל החמישית לא יטעו לומר על השביעית שהיא חמישית, ומותר: **תולין כל חמש.** ואינו אוכל, גזרה משום יום המעונן שיטעו ויחשבו על השביעית שהיא חמישית. ואולם לשרוף אינו צריך, ומאכיל לבהמתו. אבל עשית אף בהנאה אסור מדרבנן, גזירה משום שביעית. והלכה כר"י:

ה ועוד אומר רבי יהודה, שתי חלות של תודה פסולות מנחות על גג האצטבא. כל זמן שמנחות, כל העם אוכלים. נטלה אחת, תולין, לא אוכלין ולא שורפין. נטלו שתיהן התחילו כל העם שורפין. רבן גמליאל אומר, חלון נאכלין כל ארבע, ותרומה כל חמש, ושורפין בתחלת שש:

שתי חלות. של חמץ:

של תודה פסולות. שנפסלו בלינה. שמתוך שהן מרובות לחמי תודה ב"ג בניסן, שכל מי שיש לו תודה להביא מביאה ב"ג, נפסלות בלינה לבוקר של י"ד. לחמי תודה ארבעים חלות, עשרה מהן חמץ. ותודה נאכלת ליום ולילה, ואם היו מביאים אותם ב"ד אין נאכלות של חמץ אלא עד שש שעות, ואסור להביא קרבן ביום שיתמעט זמן אכילתו, שאין מביאים קדשים לבית הפסול, הלכך כל מי שהיה עליו קרבן תודה מביאה ב"ג, דב"ד לא יוכל להביאה, וכל שכן בפסח, ונפסלו בלינה ליום י"ד לפי שלא היו להם אוכלים כל כך, ומשום כך, שפסולות היו, נחונות שם, שאם היו כשרות לא היו נותנים אותם שם לפסלם בידיים:

שמונחות. שם עד זמן הביעור ונשרפות:

על גג האצטבא. שהיה בהר הבית. כדי שיראו אותם שם לסימן:

ניטלה אחת מהן. בתחלת שעה חמישית בא עליה ב"ד ונוטל האחת, וכל העם מכירים שהגיע שעה חמישית ותולין:

ותרומה כל חמש. שאסור להפסיד קדשים בידיים כל זמן שיכול לאכלם:

ושורפין בתחלת שש. שעכשיו בודאי הרבה מועים בין ו' לז'. ואין הלכה כר"ג:

משנה לפסח

מסכת פסחים פרק שני כל שעה

א כָּל שְׁעָה שֶׁמִּתְּרָ לְאָכּוֹל, מֵאֲכִיל לְבִהְמָה לַחֲיָה וְלַעוֹפוֹת, וּמוֹכְרוֹ לְנֹכְרִי, וּמִתְּרָ בְּהִנְאָתוֹ. עָבַר זְמַנוֹ, אָסוּר בְּהִנְאָתוֹ, וְלֹא יִסִּיק בּוֹ תַנּוּר וְכִירִים. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אֵין בְּעוֹר חֶמֶץ אֵלָּא שְׂרִיפָה. וְנִחְכְּמִים אוֹמְרִים, אֵף מְפָרֵר וְזוֹרֵה לְרוּחַ אוֹ מְטִיל לַיִם:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה

כל שעה שמותר לאכול. מזה שלא נאמר כל שעה שאוכל מאכיל, והשתמש בבי' לשונות, משמע שבשני אנשים מדובר. וכך כוונת המשנה, כל שעה שמותר לכהן לאכול בתרומה מאכיל ישראל חולין לבהמתו. ומשנתנו רבן גמליאל היא שרבן גמליאל אומר חולין נאכלים כל ארבע ותרומה כל חמש. ואין ההלכה כמותו, אלא בין בתרומה בין בחולין אוכלים כל ארבע וחולים כל חמש ושורפים בתחלת שש:

מאכיל לבהמה ולחיה ולעופות. צריך כולם, שאם רק לימדו בהמה, הייתי אומר רק בהמה, שאם משייר ממנה היה רואה ומבער, אבל לא חיה, כגון נמיה וחחול וחולדה, שדרכם להצניע. ואי לימד חיה, ה"א רק חיה שאם משייר מצנעה ולא עבר עליה על כל יראה, אבל לא בהמה שלפעמים ישייר ולא ישים לב לבערו ויעבר עליה על כל יראה, הלכך לימדה המשנה שבשניהם מותר. ועופות, מכיון שלימד בהמה וחיה לימד גם עופות:

ומוכרו לנכרי. להוציא משיטת בית שמאי שאמרו לא ימכור אדם חמצו לנכרי אלא אם כן יודע בו שיכלה קודם הפסח שסוברים מצווה אני לבערו מן העולם ולא שיהיה קיים:

ומותר בהנאתו. בהנאת אפרו. כגון אם חרכו באור קודם זמן איסורו מותר ליהנות באפרו אפילו לאחר זמן איסורו:

עבר זמנו. משהגיע שעה שעשית אף על פי שאין איסורו אלא מדברי סופרים, אסור בהנאתו כאילו היה מאיסורי הנאה של תורה. שאם קידש בו אשה אין חוששים לקדושיו, ואפילו בחמץ נוקשה, כגון דגן שנפל עליו דלף וכיוצא בו שבפסח עצמו אין איסורו אלא מדברי סופרים, אם קידש בו אשה ביום י"ד משהגיע שעה שעשית אין חוששים לקדושיו:

ולא יסיק בו תנור וכירים. לרבי יהודה נצטרך, שאמר אין ביעור חמץ אלא שריפה, שהייתי אומר בעוד ששורפו יהנה ממנו, הלכך לימדה שאסור, שאפילו כדרך ביעורו אסור ליהנות ממנו משהגיע זמן איסורו:

ר"י אומר אין ביעור חמץ אלא שריפה. שלמד מותר שאסור בהנאה וענוש כרת כחמץ, ומצוותו בשריפה ולא בדבר אחר. ורבנן לא למדו מותר, שחלב של שור הנסקל יוכיח, שאסור באכילה ובהנאה וענוש כרת ואינו טעון שריפה:

משנה לפסח

מסכת פסחים פרק ב

ב חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח, מתר בהנאה. ושל ישראל, אסור בהנאה. שנאמר (שמות יג) לא יראה לך (שאר):

ז מצות יאכל את שבעת הימים ולא יראה לך זמין ולא יראה לך שאר בכלל גבלה:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה

מותר בהנאה. אין הכוונה שבאכילה אסור, אלא מכיון שרוצה ללמד בסוף המשנה ושל ישראל אסור בהנאה, לימד גבי נכרי מותר בהנאה. או, משום שיש שנוהגים איסור בפת של נכרי, משום כך לא לימד בפירוש חמץ של נכרי מותר באכילה:
משום שנאמר לא יראה לך. כלומר קונסים אותו הואיל ועבר על לא יראה לך. או שהולך על תחילת המשנה חמץ של נכרי מותר, משום שנאמר לא יראה לך ודורשים שלך אי אתה רואה אבל אתה רואה של אחרים:

ג נכרי שהלוח את ישראל על חמצו, אחר הפסח מתר בהנאה. וישראל שהלוח את הנכרי על חמצו, אחר הפסח אסור בהנאה. חמץ שנפלה עליו מפלת, הרי הוא כמבער. רבן שמעון בן גמליאל אומר, כל שאין הפלב יכול לחפש אחריו:

פירוש רבינו עובדיה מברטנורה

נכרי שהלוח לישראל. מעות על חמצו קודם הפסח. ואמר לו הישראל אם לא הבאתי לך מעות עד יום פלוני קנה מעכשיו. וכגון שהשאירו אצלו בביתו ושהה אצל הנכרי כל ימי הפסח. לאחר הפסח מותר בהנאתו. מכיון שמשענה זמנו ולא פרעו אינו מחוסר גביה שברשותו של נכרי היה, נגלה הדבר למפרע שמשענה שהפקידו אצלו היה שלו:

וישראל שהלוח לנכרי כו'. נגלה הדבר למפרע שעל ישראל הוה:

הרי הוא כמבוער. ואף על פי כן צריך לבטלו, שמא יפקח הגל במועד ונמצא עובר עליו:

כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו. וכמה היא חפישת הכלב? ג' טפחים:

משנה לפסח

מושגים – משניות מסכת פסחים

פרק ראשון

1. בודקין את החמץ לאור הנר (משנה א)
2. מדאורייתא בביטול בעלמא סגי (משנה א)
3. יבא לאכלה (משנה א)
4. אין חוששין שמא גררא חולדה (משנה ב)
5. יבדוק בתוך המועד (משנה ג)
6. מה שמשייר יניחנה בצינעא כדי שלא יהא צריך בדיקה אחריו (משנה ג)

פרק שני

7. מוכרו לנכרי (משנה א)
8. עבר זמנו אסור בהנאתו (משנה א)
9. אין ביעור חמץ אלא שריפה – אף מפרר לרוח או מטיל לים (משנה א)
10. חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר בהנאה ושל ישראל אסור (משנה ב)
11. ישראל שהלוח את הנכרי על חמצו אסור בהנאה (משנה ג)
12. חמץ שנפלה עליו מפולת הרי הוא כמבוער (משנה ג)
13. כל שאין הכלב יכול לחפש אחריו (משנה ג)

פרק עשירי

14. כדי שיאכל מצה לתיאבון (משנה א)
15. אפילו עני שבישראל לא יאכל עד שיסב (משנה א)
16. לא יפחתו לו מארבעה כוסות (משנה א)
17. מברך על היין ואחר כך מברך על היום (משנה ב)
18. כדי שיכיר תינוק וישאל (משנה ג)
19. זכר לתפוח וזכר לטיט (משנה ג)

משנה לפסח

מושגים – משניות מסכת פסחים

20. לפי דעתו של בן אביו מלמדו (משנה ד)
21. מתחיל בגנות ומסיים בשבח (משנה ד)
22. כל שלא אמר שלשה דברים אלו בפסח לא יצא ידי חובתו (משנה ה)
23. בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים (משנה ה)
24. חותם בגאולה (משנה ו)
25. יין שבתוך הסעודה אינו משכר, ושלֹאֹחַר הסעודה משכר (משנה ז)
26. אין מפטירין אחר הפסח אפיקומן (משנה ח)
27. הפסח אחר חצות מטמא את הידים (משנה ט)